

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ, ПАТРІОТИЧНОМУ ТА ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Фінін Г.І., канд. філос. наук, доцент
Харківська гуманітарно-педагогічна академія

У статті звертається увага на необхідність інтеграції інформаційних технологій у традиційні форми і методи громадянського, патріотичного та військово-патріотичного виховання. Було проаналізовано інформаційні технології, що використовуються у громадянському, патріотичному та військово-патріотичному вихованні. Запропоновано рекомендації щодо впровадження позитивного досвіду провідних країн світу з використання інформаційних технологій громадянського, патріотичного та військово-патріотичного виховання.

Ключові слова: виховання, інформаційні технології, патріотичне виховання, громадянське виховання, військово-патріотичне виховання.

Актуальність проблеми. Дослідження інноваційних технологій, що використовуються у громадянському та патріотичному вихованні, зумовлено наявністю суперечностей між стрімким упровадженням інновацій в усі сфери суспільного життя і недостатнім рівнем упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню практику, між високим ступенем зацікавленості учнівської молоді глобальною мережею Інтернет і недостатньою методичною розробленістю проблеми педагогічного сприяння інтеграції учнів до життя в інформаційному суспільстві. Використання інформаційних технологій сприятиме реалізації таких виховних завдань «Концепції національно-патріотичного виховання молоді»:

- формування духовних цінностей українського патріота;
- відновлення і шанування національної пам'яті;
- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії;
- створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави,

– сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; задоволення естетичних та культурних потреб особистості та інші [12].

Аналіз останніх джерел і публікацій. Інформаційні процеси в різноманітних галузях суспільного життя, в т.ч. і в освіті („інформатизація освіти”, „інформаційні технології”, „інформаційний ресурс” тощо) розглядаються в роботах таких вчених, як О. Тофлер, М.Хайдеггер, Д. Белл, Дж. Мартін, Л.Мемфорд та ін.. Стосовно освітньої галузі проблему інформатизації розробляли А.Алексюк, В. Андрущенко, С.Архангельський, В.Безпалько, В.Биков, С.Гончаренко, М.Жалдак, В.Журавський, Ю.Бабанський, Г.Козлакова, К.Корсак, А.Кудін, В.Кушерець, М.Левшин, О.Мінцер, В.Михалевич, М.Нікандров, І.Надольний, В.Огнев'юк, А.Стогній, Н.Тализіна, Л.Товажнянський, М.Ядренко та ін. У наукових дослідженнях останніх років питання теорії і практики використання сучасних інформаційних технологій розробляються в різних аспектах: підготовка спеціалістів у системі вищої освіти до використання комп'ютерних технологій (Є. Громов, О. Кириленко, О. Коношевський, О. Кущенко, О. Муковіз, Л. Покровщук, С. Прийма, І. Шахіна, Л. Шевченко, Ю. Яворик та ін.), інформаційне забезпечення управління навчальним закладом (Л. Калініна, В. Лунячек, Г. Сухович та ін.), формування інформаційної культури учнів у процесі вивчення інформатики (І. Іваськів, Н. Копняк, І. Лукаш, Г. Луньова, О. Резіна, Н. Толяренко та ін.), використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання інших навчальних предметів (Т. Архіпова, В. Безуглий, Т. Зайцева, К. Ковальова, В. Краснопольський, І. Лупан, О. Марченко, І. Цідило та ін.). Робляться перші спроби дослідити проблему ефективності використання нових інформаційних технологій як засобу формування особистісних якостей особистості (Т. Крамаренко), її художньо-естетичної культури (В. Антонюк), творчих здібностей (Є. Вінниченко), екологічної компетентності (Н. Олійник) [3,7,8,10,13,15,16,17]. Теоретичні та методичні засади громадянського та патріотичного виховання, основи формування системи

військового виховання в Україні взагалі та військово-патріотичного виховання, зокрема досліджують О.Л. Гапеева , Я.Б. Зорій, І.В. Колодій, Ю.С. Красильник, Макаров Р.М., В.С. Маслов, М.І.Нещадим, Попович О.І., Г.Д. Темко, М.І. Томчук, В.В. Шевченко, В.В. Ягупов та ін. [10,14,18].

Разом з тим, не зважаючи на достатньо широкий обсяг публікацій, вивчення ролі та значення інформаційних технологій як засобу громадянського, патріотичного та воєнно-патріотичного виховання не можна вважати вичерпаним. Існує необхідність наукового обґрунтування змісту і методики використання інформаційно-комунікаційних технологій як ефективного засобу виховання та створення патріотично спрямованого виховного середовища.

Завданням даної статті є спроба філософського аналізу сучасних інформаційних технологій як засобу громадянського, патріотичного та воєнно-патріотичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Сутність інформаційно-комунікаційних технологій інтегрує семантику терміну "комунікація" і передбачає процес спілкування, обміну думками, знаннями, почуттями, схемами поведінки, а також спільну діяльність учасників комунікації, в ході якої виробляється спільний погляд на речі, події та навколишнє середовище [1]. З огляду на це можна врахувати три основні (базові) функції соціальної комунікації: інформаційну (передача інформації про предмети, їхні властивості, явища, дії та процеси); експресивну (визначає здатність соціальної комунікації передавати оцінну інформацію про предмети або явища); прагматичну (соціальна комунікація є засобом, який спонукає людину до певної дії та вчинку). З огляду на актуальність особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів у вихованні особливий акцент робився саме на третій функції: старшокласник повинен бути активним суб'єктом суспільного життя, який не лише оцінює певні предмети, явища і події, а й спроможний до активних дій і вчинків. Розроблена модель передбачала широке використання в організації патріотичного виховання таких інформаційно-комунікаційних технологій

мережі Інтернет, як форум, електронна пошта, пошукові системи, тематичні каталоги, освітні портали, блог, мультимедіа тощо.

На думку Ю.М. Зорі різноманіття ситуацій спілкування, що створюються у віртуальному інформаційному патріотично спрямованому середовищі, надає можливість кожному максимально реалізувати і розвинути свої особистісні якості як громадянина-патріота. Ці особливості використання нових інформаційних технологій становлять значну цінність в організації виховання старшокласників, які відчують потребу зайняти власну позицію в соціумі, усвідомити себе як члена громадянського суспільства, зрозуміти себе і свої можливості. Використання комп'ютерних технологій не лише дозволяє налагодити комунікаційне спілкування, а й надає додаткових можливостей для підтримки і спрямування розвитку особистості, творчого пошуку й організації їхньої спільної роботи [6].

Складові загальної системи патріотичного виховання складаються з різноманітних методів і традиційних форм: лекцій, диспутів, вікторин, тематичних заходів з історії України та її Збройних Сил; творчих зустрічей особового складу з учасниками війни, ветеранами Збройних Сил України та військових частин, працівниками культури, мистецтва; тематичних вечорів на історико-патріотичну тематику, присвячених конкретним історичним та пам'ятним датам, державним та всенародним святкам, читацьких конференцій, оглядів матеріалів періодичних видань з питань військової справи, тощо [10].

Як вважає О.Л. Гапеева використання сучасних інформаційних технологій у формуванні інформаційного простору навчального закладу дозволяє розмежувати інформаційні потоки в програмному плані так, щоб не порушувалася тематична єдність інформації, зберігалася функціональне призначення інформаційних блоків, зміст матеріалів відповідав потребам певної категорії користувачів. Вона також пропонує, з метою підвищення ефективності заходів військово-патріотичного виховання курсантів, застосовувати змістовну частину єдиного електронного навчально-

методичного (навчального) середовища ВВНЗ: гіпертекстові та мультимедійні навчально-методичні комплекси, електронні підручники з вищезазначених предметів навчання, використовувати вітчизняні і зарубіжні інформаційно-довідкові системи в т.ч. електронні бібліотеки, а також інформаційні ресурси провідних вітчизняних електронних газет і часописів з військової та патріотичної тематики; в структурі єдиного інформаційного простору військового навчального закладу створити інформаційний блок з рекламування військової служби, висвітлення героїко-патріотичної тематики та військових традицій українського війська [2].

В той же час навіть найкраща сучасна інформаційна технологія потребує відповідної підготовки та супроводу, без яких неможливе їх ефективне використання. Тому, на наш погляд, є доцільним звернення до досвіду застосування таких технологій іншими державами з цього питання.

У збройних силах провідних країн світу набули розповсюдження й нові (нетрадиційні) форми військово-патріотичного виховання. Так, системний підхід до вивчення й використання комп'ютерних ігор з патріотичною метою використовується військовим керівництвом США. Після заснування Інституту креативних технологій його завданням стало об'єднання новітніх військових розробок з комп'ютерно-орієнтованими ігровими технологіями [2]. Таким чином, можна зробити висновок, що керівництво ЗС США максимально використовує можливості інформаційних технологій у патріотичному вихованні молоді, а саме – рекламуванні військової служби. Одна з останніх тенденцій полягає в поступовій зміні пріоритетів в інформаційно-комунікаційному просторі на користь ігрової комп'ютерної індустрії. Слід зазначити, що за інформацією у засобах масової інформації, Міністерство оборони Російської Федерації також планує залучати молодь до служби в армії за допомогою комп'ютерних ігор, оскільки наявна система військово-патріотичного виховання не принесла достатніх результатів [4]. На думку аналітиків, тінейджери, які виростили в світі комп'ютерних ігор і нових інформаційних технологій, можуть краще адаптуватися в армії, якщо вони

ознайомляться з нею за допомогою комп'ютерних ігор. Однією з таких ігор стала «Американська армія («American's Army») [5].

Інформаційно-аналітичний портал Союзної держави провів інтернет відеобрифінг на тему «Інформаційні технології у військово-патріотичному вихованні молоді: білоруський досвід» за участю начальника Військового інформаційного агентства Збройних Сил Республіки Білорусь «Ваяр», полковника Андрія Юрійовича Шубадерова. Під час відео брифінгу було зазначено особливості використання інформаційних технологій патріотичного виховання у сучасному суспільстві [9].

В організаційному плані виховання патріотизму та використання інформаційних технологій, на погляд деяких педагогів, повинно передбачати:

1. Створення єдиного освітнього простору;
2. Формування соціокультурного середовища у виховному процесі;
3. Введення в освітній процес регіонального компонента;
4. Використання наочної агітації з проблеми патріотичного виховання з метою посилення його світоглядної спрямованості на основі ретельно продуманого прилучення до героїчної історії російського народу;
5. Комплексне використання різних видів навчальної та позанавчальної роботи для здійснення патріотичного
6. Регулярне проведення моніторингу з метою вивчення ефективності роботи з патріотичного виховання;
7. Розвиток творчих здібностей учнів [11].

В розвинутих країнах світу в галузі патріотичного виховання спостерігається тенденція щодо поступової зміни традиційних форм на користь інформаційних технологій, зокрема ігрової комп'ютерної індустрії. Для військово-патріотичного виховання шляхом застосування інформаційних технологій необхідно здійснювати інформаційний обмін між суб'єктами єдиного інформаційного середовища навчальних закладів. В сучасних умовах формування інформаційного суспільства виникає потреба в інтеграції

інформаційних технологій і традиційних форм роботи щодо патріотичного виховання з метою їх найбільш ефективного використання.

Висновки. Вдосконалення системи патріотичного виховання потрібно здійснювати на основі узагальнення та поширення передового досвіду роботи, впровадження інноваційних підходів та технологій, що сприяють формуванню у населення високої патріотичної свідомості, вірності Вітчизні, готовності до виконання конституційних обов'язків.

В умовах Євроатлантичної співпраці України необхідне подальше вивчення та використання досвіду залучення сучасних інформаційних технологій провідних країн світу що до громадянського, патріотичного та воєнно-патріотичного виховання в системі освіти. Особливої уваги потребує дослідження можливостей використання стандартів освіти, навчальних планів фахівців провідних країн світу в системі освіти України спрямованих на удосконалення підготовки педагогів для подальшої роботи з даних напрямків. Виникає потреба в інтеграції сучасних педагогічних та інформаційних технологій і традиційних форм роботи щодо військово-патріотичного виховання з метою їх найбільш ефективного використання. Інформаційні технології стають потужним засобом навчання та виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь : ВТФ "Перун", 2004. – 1440 с.1 с. 446.
2. Гапеева О.Л. Застосування інформаційних технологій у військово-патріотичному вихованні курсантів вищих військових навчальних закладів / Питання педагогіки / О.Л. Гапеева // Вісник Національної академії оборони № 5 (13) 2009 с.27-29.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська – К. : Академвидав, 2004. –352 с.
4. Емельянов Михаил. Военно-патриотическое воспитание в США / Михаил Емельянов. [Електронний ресурс] : – Режим доступу <http://www.dosaaf.ru/blog/80-2011-10-17-14-14-10>
5. Зеленков М.Ю. Система формирования положительного отношения российского общества к Вооруженным Силам (научно-практический аспект) / М.Ю. Зеленков. – М. : Московский государственный университет путей сообщения (МИИТ), 2008. – 312 с.
6. Зоря Ю.М. Деякі аспекти створення патріотично спрямованого виховного середовища засобами інформаційно-комунікаційних технологій / Ю.М. Зоря (Матеріали конференції "Информационно-коммуникативное пространство как новая среда личности"). [Електронний ресурс] /– Режим доступу: <http://www.ukrdeti.com/firstforum/m13.html>

7. Зязюн І. Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу / І. Зязюн Рідна школа. – 2000. - № 8. – с.10.
8. Носков В.И. Инновационные технологии в гуманитарном вузе/ В.И. Носков А. В. Кальянов, О. В. Мирошниченко и др.; Под. ред. В.И. Носкова – Донецк: ООО «Лебедь», 2002. – 288 с.
9. Информационные технологии в военно-патриотическом воспитании молодежи: белорусский опыт [Электронный ресурс]: - Режим доступа: <http://www.soyuz.by/ru/print.aspx?guid=59761>
10. Інформаційно-комунікаційні технології в гуманітарній сфері Збройних сил України: досвід, проблеми, перспективи: підручник/ В.І.Осьодло, В.В.Стасюк, В.П.Шевчук та ін.; За заг. ред. В.Г. Радецького. - К.НАОУ, 2007.-492с.
11. Информационные технологи и гражданско-патриотическое воспитание учеников. Охрименко Татьяна Ивановна г. Гуково. Ростовская обл. Конгрес конференції «Информационные технологи в образовании» [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2006/Rostov/VI/VI-0-9.html>
12. Концепція національно-патріотичного виховання молоді. Затверджена спільним наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України та Міністерство освіти і науки України N 3754/981/538/49 від 27.10.2009. [Електронний ресурс] : – Режим доступа: <http://sms.lugansk.ua/node/1272>
13. Мархель И. И. К вопросу о классификации компьютерных технологий обучения // Нові інформаційні технології навчання в учбових закладах України / И. И. Мархель. – Одеса, 1999.– 275 с.
14. Нещадим Микола Іванович. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика [текст] : Монографія. / М.І. Нещадим, Ін-т. педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 852 с.
15. Сазоненко Г.С. Перспективні освітні технології: науково-методичний посібник / Г.С. Сазоненко за ред. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.
16. Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І. Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів:навч. Посібник. / І.Ф Прокопенко., В.І. Євдокимов – Харків: Колегіум, 2008. – 344 с.
17. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
18. Темко Г.Д. Основи формування системи виховання воїна в Україні у період утвердження державності (світоглядно-філософський аналіз) / Г.Д. Темко : Монографія. – К.: Варта, 1997. – 288с.

Информационные технологии в гражданском, патриотическом и военно-патриотическом образовании

Финин Г.И.

В статье обращается внимание на необходимость интеграции информационных технологий в традиционных формах и методах гражданского, патриотического и военно-патриотического образования. Проанализированы информационные технологи, которые используются в гражданском, патриотическом и военно-патриотическом воспитании. Были предложены рекомендации относительно внедрения позитивного опыта ведущих стран мира по использованию информационных технологий гражданского, патриотического и военно-патриотического образования.

Ключевые слова: образование, информационные технологи, патриотическое образование, гражданское образование, военно-патриотическое образование.

Informative technologies of civil, patriotic and military-patriotic education **Finin G.I.**

The article pays attention to necessity of informative technologies integration in traditional forms and methods of civil, patriotic and military-patriotic education. Informative technologies used in civil, patriotic and military-patriotic education are analyzed. It also offers recommendations about the introduction of leading countries' positive experience of informative technologies of civil, patriotic and military-patriotic education usage.

Key words: education, informative technologies, patriotic education, civil education, military-patriotic education.